

Рецензия

от **проф. Красимир Драганов Тасков**

Композитор и пианист , ръководител “Композиция” при ТКДФ –НМА
“Проф.П.Владигеров”-София

във връзка с обявения конкурс за заемане на

академичната длъжност **Професор** по пиано и чембало към Клавирна катедра *при ИФ* с единствен кандидат -доц.д-р **Маргарита Венелинова Кръстева**

Творческата биография на **доц.д-р Маргарита Кръстева** е свързана с обучение при знаменити музиканти , като първоначално учи пиано при проф. Л. Обретенова. Завършва Московската държавна консерватория “П. И. Чайковски” по пиано при проф. Л. Оборин и проф. Я. Милщейн и по чембало при проф. Л. Ройзман (1977); майсторски клас в Музикалната академия в София при проф. Л. Обретенова (1977-1979); майсторски курсове по чембало в Прага и Цюрих при проф. З. Ружичкова, ежегодни (от 1978 натам); майсторски курс по пиано в гр. Анеси, Франция, при проф. Е. Ришпен (1981, 1983).

Очевидно е , че култивирането на художествения ѝ вкус и изграждане на ценностни критерии в професионалното ѝ израстване са плод, както на разностранно и качествено обучение, така и степен на талант , характер, способен да овладее и развие собствена музикантска дарба, а впоследствие и да предава успешно своя богат опит в педагогическото поприще.

Тя е последователно хоноруван асистент (1977-1979), редовен и старши преподавател по пиано и чембало (1986-2007); доцент (от 2007) в НМА “Панчо Владигеров” Награди - II награда на II общобългарско състезание за млади инструменталисти (1964); Специална награда на V общобългарско състезание (1969); Диплом и Сребърен медал на Международния конкурс за пианисти *Viotti* в гр. Верчели, Италия (1970) и др.

Представената СПРАВКА за творческата дейност в периода 2007-2016 на доц.д-р Маргарита Кръстева с допълнителен Списък – приложение, както и материали с рецензии за концерти, като солов и камерен изпълнител очертават постоянното професионално развитие на артистична личност, с високо художествено равнище на музикантска

биография. Нейните постижения, като пианист, камерен изпълнител , педагог и публицист, предложени в **Справката** като хабилитационен труд, са осъществени в периода 2007-2016 г. са групирани в **Три** основни раздела. Те дават ясна и конкретна представа за важни и успешни събития от артистичната ѝ биография през указания период.

Представените, като приноси постижения от кандидата доц.д-р **Маргарита Кръстева** определено притежават необходимите качества - наличие на богато музикално-художествено съдържание на концертните програми – солови и ансамблови , активно участие в национални и международни форуми като член на жури - търсен и уважаван клавирен педагог от студентите, със значими и постоянни педагогически успехи,

Ще изтъкна, че дейността ѝ през периода от нейното хабилитиране от 2007 г. до днес основно е съсредоточена в посока на максимално ръзгръщане на преподавателския ѝ потенциал, свързан с дългогодишен опит като клавирен педагог, същевременно и с преподаване на инструмента - чембало в НМА. Включване в обучението и програмите на ИФ на НМА на тази нова специалност е лично нейна заслуга , с решаващата ѝ роля за утвърждаване и създаване на специален клас , като хабилитиран дипломиран педагог.

Показателен е интересът на доц.д-р **Маргарита Кръстева** към бароковата музика , който съпътства целия ѝ творчески път. В тази стилистика , сравнително по-рядко присъстваща до скоро на концертния подиум у нас, тя се чувства удобно и осъществява успешно своето амплоа, като ревностен изпълнител-пропагандатор.

Смятам , че привързаността ѝ към тази прекрасна , семпла , звуково изчистена и с полифоничен строеж, без излишна реторика и бравурност музика, **Маргарита Кръстева** категорично изразява пристрастието си чрез автентична и впечатляваща индивидуална трактовка.

Освен с барокова музика, нейният клавирен репертоар има определена насоченост и към творби от руски композитори, характерни с дълбочината на емоционалните чувства и състояния , присъщи на руската душевност . Доц.д-р Маргарита Кръстева е в годините на своята педагогическа зрелост, през чийто клас по пиано са преминали успешна обучение и с редица постижения на наши и международни конкурси на нейни възпитаници. Смятам, че такова постоянно поддържано ниво на преподаване, плод на

неуморна и квалифицирана професионална работа е основание и залог за така успешните изяви на нейни студенти от НМА.

Като значимо музикално събитие е посочено **Интегралното изпълнение на 6-те сонати на Й.С. Бах за цигулка и чембало - първо изпълнение в България в оригиналната версия**, изпълнени съвместно с проф. Стойка Миланова, в два концерта - на 21-ви април 2007г. и 5-ти май 2007 г. в Камерна зала „България”, организирани от национална агенция ”Музика” и *АРТКООП*, в рамките на цикъла под наслов “*България в Европейския съюз*”.

Тяхната реализация е творческо предизвикателство за изпълнителите , не само в интерпретационен план, а и поради множеството стилистични взаимовръзки и условности, предопределени от епохата, на генезис и естество на клавишните инструменти.

В тези Сонати **чембалото** придобива солистична функция, както е обичайно за музиката на Бах, с подчертано полифоничния строеж и самостоятелност на всички партии – в конкретния случай на цигулката и чембалото.

Мотивация за реализацията на концертния подиум от двете изтъкнати български музикантки е насочване към една съвременна интерпретация ,(от отдалечената дистанция на времето на Баховата музика), съчетаваща стремежа за автентичност, с условията на днешната акустична реалност - технологична и архитектурна.

Друга значима изява , която е посочена в Справката -

“Маргарита Кръстева и студенти” - 25-ти април 2015г в Концертна зала НМА”П.Владигеров” с Концерти, представящи органи творби на Й.С. Бах, транскрибирани за изпълнение на пиано от Ф.Лист

В програмата: Й.С Бах, Фантазия a moll, BWV 922, изп. **Георгия Курбели**

Й.С. Бах-Лист, Органна прелюдия и fuga h moll, BWV 545, изп. **Самира Алваш**

Й.С. Бах-Лист, Органна прелюдия и fuga h moll, BWV 544, изп. **Венелина**

Христова

Й.С. Бах-Лист, Органна прелюдия и fuga e moll, BWV 548, изп. **Деспина**

Карантонис

Й.С. Бах-Лист, Фантазия и fuga g moll, BWV 542, изп. **Мила Червениванова**

Й.С. Бах-Лист, Органна прелюдия и fuga a moll, BWV 543,

изп. доц. **Маргарита Кръстева**

Очевиден е мащабния замисъл и отговорността при представяне на концертния подиум от млади музиканти, студенти от класа по пиано в ИФ , както и от техния преподавател – доц.д-р **Маргарита Кръстева**.

Заложеният мащаб на структурите в органовите транскрипции на Лист на оригинални творби от *Й.С.Бах* е смислово и звуково впечатляващ в сравнение, примерно с клавирните *Прелюдии и фуги* и донякъде съизмерен с *Токатите на Й.С.Бах*. Интерпретацията им предполага определени задължителни артикулационни похвати, характерни за органовото музициране и придобиващи сходна, но и специфична трактовка на съвременния роял, обусловени от възможностите на динамичната му клавиатура. А тази инструментална различност в достатъчна степен касае смисловата мотивационна и тематична артикулация.

Ще изтъкна, като особено интересна и значима концертна изява, изпълнението на Антонио Солер, Концерт за два клавира №6 от Нева Кръстева орган, и Маргарита Кръстева-пиано в Концерт на преподаватели от Клавирна катедра, посветен на 90 г. от основаването на НМА "Проф. П.Владигеров", Концертна зала НМА, ноември 2012г.

Мащабната, барокова циклична творба на А.Солер впечатлява с богатата си инструменталност и свежи музикални идеи, с рядкото звуково съчетание на орган и клавиър, представено от великолепен и талатлив творчески тандем, с категоричност на единомислие в реализиране на звуковата архитектоника.

Във връзка със спецификата на представената Справка е дейността на доц.д-р Маргарита Кръстева, като изпълнител и преподавател, свързана с новопридобития инструмент и създаден клас по чембало в НМА "Проф.Панчо Владигеров" (за пръв път в България).

Организираният концерт на 16 май 2011 г., посветен на бароковата музика е израз на желанието да се представи закупеното чембало, като солиращ, камерен и съпровождащ инструмент, с участието на изявените млади инструменталисти *Петя Стефанова (флейта)* и *Атанас Кръстев (виолончело)*.

В следващите години дейността на създадения и **единствен по рода си клас по чембало в България** се развива динамично, целящ създаване умения и майсторство на изпълнение на младите музиканти, с практическо осъществяване на ежегодни (от 2013 г.) представителни концерти, включващи, както творби на барокови майстори, така и на съвременни композитори. Самостоятелни рецитали са реализирани от *Александра*

*Кремакова, Деспина Карантонис и Мила Червениванова. Показателен акцент в тези концерти са **премиерните изпълнения** на творби на студента по чембало, пиано и композиция Светлин Христов, който след по-детайлното си запознанство с инструмента като член на класа, представя свои нови композиции: „**Варианти**” за соло чембало, 2014 г. в изпълнение на автора и „**Монолог за четирима**” за чембало, пиано, флейта и виола, 2015 г. в изпълнение на автора – чембало, Деспина Карантонис – пиано, Александър Джамбазов – флейта, Велян Ванков - виола.*

В този контекст на гореспоменатото е съпътстващата изследователска дейност на доц.д-р М.Кръстева, в синхрон с актуалните тенденции за автентичност при изпълнението на барокова музика на чембало и пиано. Както тя споменава ,в последните години този род дейност е насочена към интерпретаторските принципи на бароковата музика и тяхното приложение при изпълнение на съвременните инструменти - в частност модерния роял. Това касае до голяма степен въпроса за изпълнителските принципи - съпоставки, паралели, отлики - при старите клавишни инструменти и при пианото, което тя е осъществила в докторската си дисертация, в студии, рецензии, редактиране и адаптиране на клавирни творби за чембало, научно жури и лекции на майсторски класове. Този интерес е закономерно предпоставен от специализирано образование и концертна практика. Действително, клавирната литература изобилства с многообразна по драматургичен мащаб и разгъната фактура творби, вследствие на технологичното усъвършенстване на инструментите през епохите – рядко друг инструмент претърпява в подобна степен толкова трансформации на механиката ,а оттам и произтичащи–широка скала от двигателни специфики и интерпретационни задачи. В тази връзка е работата на доц.д-р **Маргарита Кръстева** , която постоянно отстоява позицията си на пианист и чембалист, следвайки логична линия на взаимовръзки между изследователски и артистичен подход в разрешаването на тези паралелно съществуващи проблеми.

Основателен факт е , че тя е удостоена с престижен **Диплом** и „**Кристален приз**” за най-добър доклад („THE BEST PAPER”) , участвайки на Научна конференция с международно участие” с доклад , по покана на Русенския университет „Ангел Кънчев” и Съюзът на учените гр.Русе, през октомври 2015г.

Ще открия няколко концертни изяви на доц.д-р **Маргарита Кръстева**, свързани с премиерни изпълнения на българска музика, отбелязвайки с това - важен приносен момент в нейния хабилитационен труд.

Ноември, 2011, София, концертна зала НМА – Концерт-честване “100 години от рождението на Светослав Обретенов” – Клавирно дуо (с проф. Мая Патронева) *В програмата: Св.Обретенов „Три български симфонични танца”* (извлечение за две пиана от Ст. Икономов) ***Първо изпълнение**, както и последвали многократно изпълнения с различни партньори.

Март, 2014, Концертна зала НМА „П.Владигеров” София – Концерт на преподаватели от Клавирната катедра. Концертът е посветен на 115 годишнина от рождението на Панчо Владигеров. *В Програмата: Нева Кръстева – Concerto в подражание на Солер за орган и пиано* (проф. Нева Кръстева, орган и Маргарита Кръстева-пиано).

Ноември, 2016, София - Юбилеен концерт на проф.д-р Нева Кръстева-концертна зала НМА „П.Владигеров”. *В програмата: Нева Кръстева- In memorias exire* –за орган, пиано и ударни.Изп.Нева Кръстева- орган, Маргарита Кръстева- пиано, Мирослав Димов и Борил Атанасов - ударни.

Положителната рецензия за концертната изява на камерно дуо-проф.Стойка Миланова и доц. Маргарита Кръстева на 6 –те Сонати за цигулка и чембало, в оригинална версия за този състав от Й.С.Бах, недвусмислено характеризират успешната им интерпретация .

“...Маргарита Кръстева бе равностоен партньор в сложната полифонична фактура, като с артистичен чар представи виртуозните възможности на чембалото.”

”...Един великолепен ансамбъл на единомислие, един акт на вдъхновение и преклонение пред гениалното творчество на Бах”!

Сп.”Музикални хоризонти” – Май, 2007г.

Личните ми впечатления от изпълненията на доц.Маргарита Кръстева, като пианист и чембалист са положителни, с оглед на нейно осъществяване чрез многомерността на мащабна интерпретация на музикалната драматургия от една страна, и същевременно култивиран вкус и осмислена детайлизация, верни на определена стилистика на даден композитор или направление. Тези ценни качества тя успешно предава и развива в педагогическата си работа със своите студенти от НМА, чиито резултати са видни от убедителните им изяви- концертни и конкурсни:

Светлана Спасова (лауреат на НК ”Светослав Обретенов”- 1-ва награда, Межд. конкурс за пианисти „Ciudad de Palmanyola”, Палма де Майорка,

Испания-1-ва награда) е поканена за участие с три самостоятелни концерта в рамките на фестивала „ I LUOGNI E LA MEMORIA” Италия, посветени на творчеството на Фредерик Шопен, през август 2010, широко отразени в италианската преса, а един от тях е директно предаван по TV. През този период нейни възпитаници , лауреати на международни конкурси, живеещи в чужбина, развиват активна концертна дейност – Женя Любенова в Германия; Светла Цветкова в Швеция; Елица Харбова в Италия, Георги Данчев в САЩ, Таня Влаева в Сингапур и др.

В така изложената Рецензия,

считам, че представената СПРАВКА за творческата дейност на доц.д-р Маргарита Кръстева- пиано и чембало и като хабилитационен труд има приносен характер, с което убедено предлагам на уважаемото специализирано научно жури да й бъде присъдена академичната длъжност *“Професор” по Пиано и Чембало в ИФ.*

София, 28.12.2016 г.

подпис:

проф.Красимир Тасков